

Omschakelen

Bij omschakeling vanuit de biologische teelt naar substraat kan de bodem sterk verdicht zijn door jarenlange afdekking en afwezigheid van bodemleven en organische stof.

door Willemijn Cuijpers en Chris Koopmans, LBI

Afhankelijk van de uitgangssituatie is omschakeling naar de biologische teelt een grotere of kleinere stap. Voor tuinders die altijd in de grond zijn blijven telen en gebruik maken van organische mest hoeft de stap niet zo groot te zijn. Voor velen is echter de eis tot vruchtwisseling een belemmering om over te schakelen op biologische teelt.

Voor de meeste tomatentelers is het bijvoorbeeld een heel grote stap om naast tomaten ook komkommers te gaan telen. Naast het teeltplan, dat in samenspraak met de afnemer wordt opgesteld, verandert de teeltwijze. Soms wordt een teelt vroegtijdig afgebroken vanwege ziekten of plagen, het percentage uitval zal in vergelijking met gangbare teelt toenemen. Hieraan zal de ondernemer moeten wennen, het vraagt meer tolerantie en iets extra's van het ondernemerschap.

OMSCHAKELINGSDUUR

De term “biologisch” is wettelijk beschermd. Voordat een teelt “biologisch” heet en het product mag worden verhandeld onder het EKO-keurmerk geldt een omschakelingsperiode. Tijdens deze periode wordt er biologisch geteeld, terwijl de producten gangbaar worden verkocht. Als startdatum van de omschakeling geldt het moment van aanmelding bij Skal. Skal is als enige organisatie in Nederland aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij om toe te zien op de naleving van de productievoorwaarden voor biologische landbouw. Na aansluiting volgt een eerste inspectie van het kandidaat-bedrijf. Na een omschakelperiode en positieve beoordeling van het inspectierapport wordt het bedrijf gecertificeerd. De omschakeling van percelen voor één- en tweejarige teelten duurt twee jaar. Een gewas dat geoogst wordt tussen 12 en 24 maanden na de startdatum, kan worden verhandeld als

“geproduceerd tijdens omschakeling naar biologische landbouw”. Afhankelijk van de vraag in de markt is hiervoor al dan niet een meerprijs te krijgen. Een gewas, ingezaaid of geplant vanaf 24 maanden na startdatum, kan worden verkocht als “biologisch”. Een gewas geoogst tussen 0 en 12 maanden na de startdatum is dus nog gangbaar.

VERKORTING VAN DE OMSCHAKELINGSDUUR

Grond die gedurende langere tijd vloeistofdicht afgedekt is geweest (substraatteelt) kan in aanmerking komen voor verkorting van de omschakelingsperiode. Er moet dan aangetoond worden dat de bodem twee jaar lang niet in contact is geweest met middelen die niet zijn toegelaten in de biologische landbouw. Als door een langdurige afdekking het bodemleven op een zeer laag niveau staat, mag de eerste biologische teelt op zijn vroegst na zes maanden beginnen. In dat halve jaar, meestal van augustus t/m januari, wordt vaak geen gewas geteeld en kan de biologische teelt worden voorbereid. Telers die omschakelen vanuit de substraatteelt maken opnieuw kennis met het telen in de grond. Dit vraagt veel aandacht en begint veelal met het opentrekken van een verdichte bouwvoor en het inbrengen van organisch materiaal, al dan niet met toegevoegd bodemleven. Voor deze telers wordt het ineens weer van belang zich te verdiepen in de kwaliteit van hun grond en bodemprocessen.

Een voorbeeld van een sterk verdichte bodem zoals deze aangetroffen kan worden na omschakelen vanuit substraatteelt.

! Omschakelen naar biologische landbouw duurt circa twee jaar, alleen in uitzonderlijke gevallen is verkorting van de omschakelperiode mogelijk.

OMSCHAKELPLANNEN

Een omschakelplan dient ervoor om de kansen en bedreigingen van omschakeling in beeld te krijgen. Op basis daarvan maakt de ondernemer, eventueel samen met een adviseur, de beslissing om biologisch te gaan telen. Informatie over haalbare opbrengsten en prijzen, teeltrisico's, marktontwikkelingen en regelgeving vormen de basis van een goed overwogen beslissing. In de praktijk blijken vooral tomaten goed biologisch te telen. Voor de gestookte jaarrond teelt zijn opbrengsten haalbaar van 40-50 kg/m². Na tomaat volgt paprika op het gebied van teeltzekerheid, waarbij vooral luizen veel aandacht vragen. De biologische komkommerteelt is nog het meest kwetsbaar, vooral door bodemgebonden ziekten – met name aaltjes – en bovengrondse schimmels. Klimaatbeheersing en een afgestemde watergift zijn hierbij cruciaal.

Voor de controlerende instantie staat bij omschakeling de bodem centraal. Om het moment van de laatste bespuiting of kunstmestgift te bepalen, moet de Skal-controleur in een vroeg stadium worden ingeschakeld. De controleur zal op dat moment willen weten welke maatregelen er

genomen worden om de grond te verbeteren, waarmee bemest gaat worden en wat de kwaliteit van het gietwater is. Voor de omschakelende tuinder is het belangrijk te weten wat er nu precies wel en niet mag na omschakeling. Deze informatie wordt door Skal ter beschikking gesteld (www.skal.nl). Daarnaast is het belangrijk dat men zich op de regelgeving voor de langere termijn oriënteert. Omschakeling naar de biologische teelt kan ook gefaseerd plaatsvinden. Voor gespecialiseerde bedrijven met één vaste teelt ligt het voor de hand om in één keer “om te gaan”. Grote bedrijven of bedrijven met meerdere gewassen in verschillende afdelingen kunnen heel goed in fasen omschakelen. Voorwaarde is dat hetzelfde product niet tegelijkertijd gangbaar en biologisch wordt geteeld.

! Biologisch telen is niet zonder risico, door een goede voorbereiding zijn beginnersfouten te voorkomen. Laat u goed voorlichten door een adviseur en/of collega tuinder die bekend is met het biologische teeltsysteem.

